

oss, kunna vi fylla våra plikter såsom kristna, då äro vi Guds barn.

Såsom liturgen tjänstgjorde pastorerna Knut Ericson från Göteborg och Gustav Kyhlberg från Stockholm, såsom organist

musikdirektör Waldemar Ahlén från Högalidskyrkan i Stockholm.

Psalmer, bibelläsning, predikan och bönen efter predikan utfördes på tyska språket, allt övrigt på svenska språket.

(Forts.)

Martin Fornander.

Recensioner.

Psalmbokseditioner: »Storstilpsalmboken», Svenska Bibelsällskapets edition, Sthm 1926; pris: svart klotb. kr. 7 å 7: 50. »Altarpсалmboken», Uppsala 1922; pris: klotb. kr. 8:— . »Melodipsalmboken» med mässan, Uppsala 1922; pris: klotb. kr. 5: 25, skinnimitation: kr. 6 å 7: 50. »Mittelpsalmboken» med evangeliebok, Göteborg 1926, klotband kr. 7:— . Korpuspsalmboken med evangeliebok, Göteborg 1926; pris: klotb. kr. 3: 50 å 3: 75. Psalmboken utan evangeliebok, Göteborg 1926; pris: styvt läderklotb. kr. 2:— . »Nonpareil-psalmboken», med evangeliebok, Göteborg 1926; pris: läderklotband kr. 2: 25 å 2: 50. Samtliga från Svenska Kyrkans Diakonistyrelsens bokförlag, Stockholm.

Vare sig det gäller kyrkogången eller den enskilda andakten, måste för en svensk kyrkokristen psalmboken, med eller utan noter, med eller utan evangeliebok, intaga en hedersplats i hans utrustning. En kyrkogång utan psalmbok tvingar honom i större eller mindre utsträckning till en passivitet, som förminskar den evangeliska gudstjänstens värde i mycket hög grad. För den enskilda uppbyggelsen liksom för husandakten har psalmboken, tillika med den till evangelieboken fogade bönboken, en betydelse, som överträffas endast av bibelns.

Vid sådant förhållande måste det självfallet för vår Kyrka vara en angelägenhet av vikt, att prisbilliga upplagor av psalmboken finnes, så att den kan bli var mans egendom, men också att även de enklaste äro värdiga innehållets betydelse och till formen och till det yttre sådana, att man förnöjes vid att ta den i sin hand eller vid att låta ögat följa sidans rader; så kan psalmboken, också för den om formen granntyckte, bli en kär vän och förtrogen följeslagare.

Gör man en titt på bokhandelsdisken över vad som hjudes våra dagars kyrkokristna i psalmboksväg, kan man nog i stort sett säga, att även högt ställda krav tillfredsställas. Den högt uppdrivna tekniken på boktryckarkonstens område har här tagits i anspråk. Jämför man särskilt de billigare upplagorna, sådana de nu framträda och sådana de voro för

ännu 15 år sedan, blir skillnaden uppenbar. Trycket är tydligare, klarare och vackrare, uppställningen mera värdad. Liknande omdöme faller man med glädje om banden. Detta är icke oväsentligt, ty en oinbunden psalmbok är fullständigt otänkbar. Även de billigaste banden äro både vackra och värdiga, av de ovannämnda kanske med ett undantag: Psalmboken utan evangeliebok. Dess styva läderklotband med pressningar, som erinra om 1800-talens fabriksgjorda altarskåp i gotisk stil, verkar snarast som en gengångare från gångna tider. Det måste ha varit inför något exemplar av detta släkte, som Skovgaard-Petersen, om jag ej misstager mig, en gång för länge sedan präglade glosan: likkistutstyrel. Men detta är ett undantag. Om en alldeles utsökt smak vittna bindningarna i olika slags skinnband och i de mest utsökta färger. Dessa band äro en sann ögonfägnad.

Ett par av de ovan nämnda upplagorna påkalla en särskild uppmärksamhet. Storstilpsalmboken, i liten kvart och tryckt med en mycket stor och tydlig stil, är Bibelsällskapets och Diakonistyrelsens förlags gemensamma gåva till de gamla, samtidigt som psalmboken är, liksom den efterföljande, särdeles tjänlig för varje organist, som besväras av den småstilade texten i koralboken.

Altarpсалmboken i stor oktav, tryckt med Cicero, är den enda upplaga, som anmälaren känner, vilken har psalmerna uppställda i trycket så, att versstrofernas byggnad tydliggöras. Denna uppställning, som tillåter breda marginaler, ger psalmboken ett synnerligen förnämt utseende, passande för altarets böcker. Det kan emellertid icke förnekas, att detta spatiösa trycksätt för med sig en bestämd olägenhet: de på altaret oundgängliga böckerna bli så otymligt stora. Förser man altaret med den för densamma avsedda upplagan av evangelieboken, handboken, psalmboken och Missalet, så får man en ansenlig trave av litteratur på detsamma, som, huru värdiga än varje bok är, dock knappast blir en prydnad för altaret i dess helhet.

Den verkliga kyrkpsalmboken skulle

jag vilja kalla den av förlaget utgivna »Mittelpsalmboken». Visserligen är jag rädd, att flertalet kyrkogångare anse den för stor att söndagligen föra med sig: den är tryckt i kraftigt oktavformat: 180 × 124 mm. Men vill man bestå sig att ha en psalmbok liggande i sin kyrkbänk, eller skall församlingen själv inköpa psalmböcker för kyrkan, en åtgärd, som naturligtvis kan medföra vissa nackdelar, då borde denna Mittelpsalmbok vara självskriven. Såväl psalmboken som evangelieboken är tryckt med mittel antikva, alltså en så pass stor stil, att man har utsikter att kunna bruka boken, också när man begynner bli skumögd. Förmånligt synes mig vara, att samma stilsort har använts om mellanslagen mellan raderna äro de samma vid första och andra årgångarnas högmässa- och aftonsångstexter i evangelieboken, så att dessa äro fullt lika tydliga som epistel och evangelium. (Inom parentes: Varför skola alltfört kollektböerna tryckas med mindre stil än texterna? Det är ju lika angeläget, att församlingens alla medlemmar även kunna läsa med i dessa). Kommer så därtill, att sidorna i mittelpsalmboken ej äro spaltade, vilket förlänar åt själva uppslagen intrycket av en lugn värdighet.

På en enda punkt skulle anmälaren här vilja uttala en önskan, icke om ändring men om fullkomning, i en riktning, som skulle göra denna psalmbok, liksom för övrigt de andra psalmbokseditionerna, vilka ej innehålla melodier, ännu användbarare vid gudstjänsten och i husandakten: Låt varje psalm förses med en melodianvisning, såsom man ofta finner i tyska och danska psalmböcker. Någon större kostnad skulle detta icke kunna medföra, men för mången icke notkunnig skulle detta medföra, att han lättare funne sig till rätta med den sjungna psalmen. Särskilt gäller ju detta de av de nya psalmerna, vilka brukas till förut insjungna koralmelodier. En sådan anordning skulle öppna möjligheterna för dessa psalmers användning vid husandakten, samtidigt som den bleve icke notkunniga präster till hjälp vid psalmvalet; mången drar sig, med rätta, för att bruka en psalm, vars melodi han ej känner, eller ännu värre: han väljer en psalm, obekymrad om melodien.

Intill dess detta önskemål förverkligats, är för prästen förlagets melodi-psalmbok alldeles oundgänglig. Denna är, så vitt det är anmälaren bekant, den enda tillgängliga psalmbok, som över varje psalm har anförd dess melodi, samt i ett bihang musiken till svenska mäs-

san. Men den borde därjämte vara självskriven i varje körmedlems hand och i varje notkunnig kyrkogångares. Härigenom få de ju en helt ny möjlighet till livfullt deltagande i församlingssången, synnerligast som nottrycket är klart och tydligt. Tyvärr måste det dock sägas, att psalmbokens värde förminskas på grund av den framfart, man har tillåtit tryckfelsnisse, när det gäller melodierna. Det är inte blott fråga om felaktigt placerade fermattecken, såsom i n:r 146 (mel. a), där detta tecken är felplacerat vid näst sista versraden, eller om felaktiga notvärden: 285 sjätte takten från slutet har felaktigt fjärdedelnot c i st. f. halvnot. Samma fel förekommer i 406, nionde takten från slutet. I 439 skall sista noten vara punkterad halvnot, likaså sista noten i n:r 440; i denna koral förekommer samma fel även i femte takten. Värre blir det, när psalmen 326 hänvisas icke till 140 utan till 184, alltså till en helt annan meterklass. Allra värst äro de direkta feltrycken. Så har t. ex. 135 i åttionde takten från slutet; a, a, h, a i st. f. a, a, h, h; n:r 137 har i femte taktens första not g i st. f. f. I 434 har sjätte noten från slutet blivit c i st. f. h. Allra värst behandlad är dock näst sista takten av 432, som i st. f. a, h, giss, a genom »bearbetning» fått följande utseende: a, f, e, a.

I fråga om utdraget ur Missalet hade det varit till stor förmån, synnerligast för körmedlemmarna, om även noter till liturgens partier upptagits. Så länge kören, men även församlingen, svävar i okunnighet om, på vilken ton liturgen slutar, blir alltid insatsen i responsum osäker. En sådan åtgärd torde ej heller nämnvärt behöva fördyra eller förstora detta högeligen praktiska tillägg till melodipsalmboken.

Jag kan knappast sluta denna överblick av våra psalmbokseditioner utan att citera ett ord av prof. Smend i hans Vorträge und Aufsätze, där han talar om det nära sammanhanget mellan ord och musik i våra koraler. »Psalmer äro till för att sjungas. Men nu ha text och ton i våra klassiska psalmer ett nära, ja oupplösligt sammanhang, som man rätteligen kan kalla för äktenskap. I våra barns händer är — jag förutsätter det — psalmboken, naturligtvis en upplaga med noter, ty en notlös psalmbok är en diktsamling. Vår ungdom skall vänjas att med bestämda ord förbinda tonminnen, med bestämda toner (så snart de höra dem) värdefulla texterinringar».

A. A.